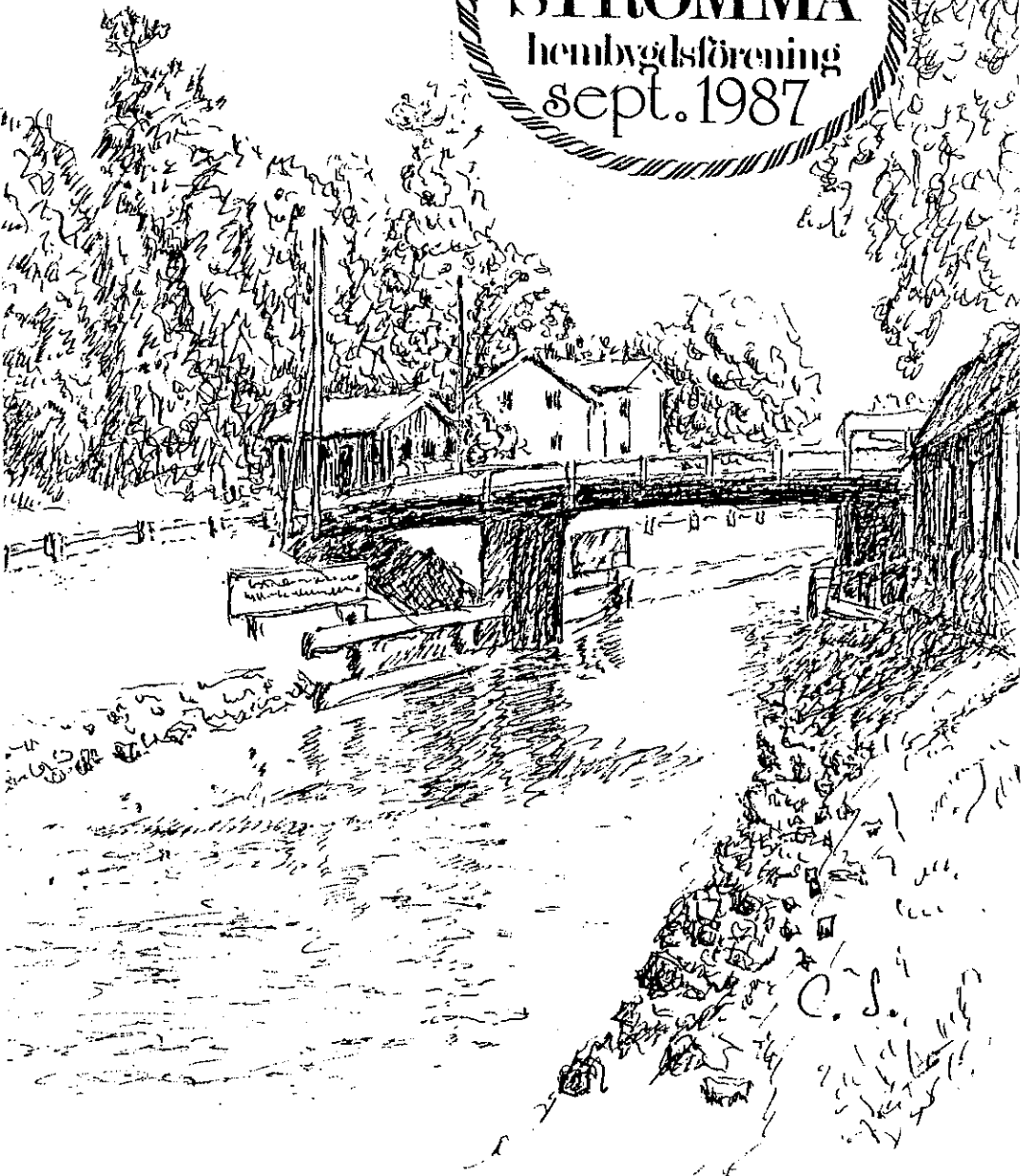

30
STRÖMMA
hembygdsförening
sept. 1987

STYRELSE och FUNKTIONÄRER arbetsåret 1987 - 1988

Hasse Björkenfeldt, Olivehill, ordf.	0766-401 87
Arne Rådberg, Ripvägen 17, vice ordf.	401 80
Kenneth Pettersson, Lärkstigen 11, kassör	412 74
Gudrun Gröndahl, Alrotsvägen 2, sekreterare	400 80
Conny Jonsson, Herrviksvägen 15, redaktör	412 36
Sigvard Lönnqvist, Fågelbrovägen 2, hedersled.	401 45

Styrelsesuppleanter:

Vivianne Pettersson	410 98
Sven Eriksson	432 77
Berit Hällerstam	408 83
Britt-Marie Ohlsson	400 33

Revisorer:

Hasse Lindström	405 52
Ake Eriksson	404 68
Ulla Jonsson, suppleant	405 52

Valberedning:

Tommy Hedlund	405 36
Edgar Pettersson	412 74

Festkommitté:

Britt-Marie Ohlsson, sammankallande	400 33
Monica Ohlsson	405 67
Gunilla Pettersson	412 74
Asti Netteryd	411 91

Tidningen ges ut med stöd från kulturnämnden, Värmdö

Författarna är själva ansvariga för signerade artiklar.
Nästa nummer utkommer den 1 december. Sista dag för
manuslämning är den 14 november.

Tag gärna material ur tidningen, men ange helst källan.

MUSEET med Sigwards samlingar visas av honom själv
efter överenskommelse per tel. 401 45, eller av Gudrun,
tel. 400 80.

Bli medlem i STRÖMMA HEMBYGDSFÖRENING!

Årsavgifter: Vuxna 50 kr, barn och ungdom 5 kr.

Postgiro: 98 57 43

Om en förlorad väg

EN GANG- OCH CYKELBANA genom Strömmaområdet är rekommenderad av kommunens trafiknämnd. Men när kommer Vägverkets pengar till detta projekt?

Behovet är akut, eftersom Fågelbro Säteri AB stängt av den hittillsvarande gång- och cykelvägen till Strömma genom säteriområdet, kanske ända fram till år 1991!

Därigenom tvingas gångtrafikanter och cyklister upp på "motorvägen" mellan Norrvik och Strömma. Samma förhållande gäller även för kolonisterna på Malma.

Jag har påtalat detta i brev till kommunstyrelsen i Värmdö.

Behovet av lokala förbindelser på denna del av Fågelbrolandet och intresset bland dem som bor inom området visas av att bron över Vindströmmen mellan Våmfjärden och Malmafladen rustats upp av Våmfjärden AB och de kringboende, som bekostat en ny, bärig brobana.

Den vackra bron kallas numera också "Postbron" därför att postgången inom området därigenom blivit säkrad hela året om.

I och omkring Hembygdsgården väntar hösten med aktiviteter i gemenskapens tecken.

HASSE

"Gamla vägar hålls öppna tills ny väg är byggd".

Så uttalade sig Tomas Hagman för Gudrun i marsnumret förra året, då han redogjorde för planerna beträffande Fågelbro. Blev han felciterad, missuppfattad eller var han inte att lita på?

Undrar C.J.-

Om innehållet

Om innehållet i vår medlemstidning kan och bör man ha olika åsikter. Alla är inte intresserade av samma saker. För den som redigerar tidningen gäller det att balansera mellan intressena, så att alla hittar något som passar den egna smaken.

I det urvalet ger medlemmarnas egna bidrag den bästa vägledningen. De är för övrigt en förutsättning för att en tidning av det här slaget skall bli till.

"Föreningens ändamål är att värna om och vårda hembygdens miljö och dess kulturarv och föra detta vidare till kommande generationer", står det först i stadgarna. Men detta syfte skall nås "genom att befrämja kunskapen om och känslan för hembygdens kultur". Det är i den verksamheten som en tidskrift kan göra sin viktigaste insats.

Givetvis hör det till dess vardagsuppgifter att informera om föreningens aktiviteter och därigenom samla medlemmarna till sammankomster av skilda slag. Men det räcker inte. För att stärka hembygdskänslan och medvetenheten om det kulturarv, vi fått att förvalta, behövs det stimulans i form av medlemmars egna minnesanteckningar och erinringar om hur det var förr. Men jag tror också att vårt intresse för den egna bygden behöver en bredare grund av kännedom om de större sammanhangen i historia och kulturutveckling. På det sättet kan vi placera vår egen miljö och våra egna upplevelser i ett rikshistoriskt perspektiv och kanske få en ny syn på sådant som vi tidigare betraktat som trivialt och ointressant.

Med de här orden vill jag hälsa alla välkomna med bidrag till tidningen. Det bör helst handla om något som rör vår egen hembygd eller kultur och miljö i allmänhet.

Men tänk på att allt som skall in i nästa nummer måste ligga på redaktörens bord senast den 14 november.

Conny

Fågelbro

Minnen från ett gammalt säteri

Aterigen kommer jag tillbaka till Fågelbro. Det verkar kanske tjugigt, men där har jag växt upp, och där kommer alltid minnena tillbaka.

År 1911 på hösten kom jag dit som tvååring, till statarstugan "Solhem", och dit kan jag gå nu och peka ut platser där jag lekt. Bland annat lekte jag "stall och ladugård" vid dikeskanten i mon, i sanden där. Kor av kottar med ben på och stallar för hästar och annan boskap. Man hade ju nära till stall och andra byggnader.

Mina föräldrar var statare. De hade land att sätta potatis och andra rotfrukter på. Staten, som bestod av mjöl, ärter, kli och gröpe, förvarades i stora lårar i boden, som pappa gjort. Potatisen förvarades i källaren, liksom trätinan för det salta fläsket. Men i skafferiet hade vi en rökt sida av fläsket, hängd i taket med papper om. Mamma hade själv rökt fläsket i ett litet rökeri bakom stora magasinet. Grunden till det finns ännu kvar.

Vi som var barn då har väl fått känna på hur föräldrarna fått snåla för att

få det att gå ihop. Mamma kunde hushålla. Det var hon van vid från föräldrahemmet i Ösmo.

Tids nog började skolan och leken tog slut. Läxorna skulle nästan läras utantill: kungaårstal, psalmverser, krig och en massa annat.

På somrarna gick vi barfota till skolan. Nu sneglar man åt de gångstigar, genvägar man tog. Ibland kunde man "hänga efter" bakpå arbetsvagnarna, när kördrängarna åkte ut till gårderna. Ibland gick det bra, men i regel fick man ett piskrapp och måste släppa taget.

Efter skolgången

i Fågelbro skola fick jag åka till min morbror i Ösmo och lära mig arbeta. Men detta har jag skrivit om förut.

Väl hemkommen till Fågelbro igen 1931 började jag med en del olika arbeten. Sedan var det dags att gifta sig och bilda familj.

Vi bodde uppepå i förmansbostaden. Lägenheten fick man själv göra i ordning med målning och tapetsering. Vi tyckte vi hade det fint fast vi fick skaffa ved, bära in vatten och ut slask och hade "toalett" i

"Fläskoset"

Efter foto i SKÄRGARDSBYGD

uthusboden. Hyran var 21:50 och betalades på kontoret.

Efter ett par år flyttade vi ner till långa gamla statarlängan, "Fläskoset". Vi bodde uppe på i södra ändan i ett rum och kök, men efter några år flyttade vi ner till nedre botten, alltså med ett rum och kök och vedbodas utanför, gamla, sneda och förfallna.

Ohyra fanns det gott om som det är i gamla hus, vägglöss bakom tavlorna, loppor i soffan, som fick hållas borta med sabadillättika och annat. På somrarna kom flugorna. Vi bodde ju nära ladugård och stall, så vi fick täcka över barnen på kvällarna och spruta. Efter en stund kunde vi få en hel sopskyffel full innan vi själva kunde gå till sängs.

Det var rätt jobbigt ibland, men jag har sagt många gånger, att jag skulle vilja flytta

tillbaka. Hur det än var - dessa tio år som gifta var vi nog ganska lyckliga.

När man nu kommer tillbaka känner man inte igen sig.

Rivna är förmansbostaden och uthusen och den gamla fina ladugården. Skall sedan de bägge gamla längorna och Stefans stuga rivas, vad blir då kvar? Jo, gamla stugan som vi bodde i, "Solhem", och den gamla byggnaden vid Västergårdsvägen. Men den gamla mjölkställaren i västra trädgårdshörnan är riven. Det var ju dit som mjölken kördes med tvåhjulig dragkärra. Isstack fanns utanför, och brunn.

Varför har gamla vägen från nya bron till Folkets hus fyllts igen med lermassor och stängts av? Vid den vägen fanns länge ett säte, som de som varit vid Strömma och handlat kunde vila

sig på. Farmors säte kallades det. Vi hade löfte av förre ägaren att få sätta upp ett nytt och likaså skydda den stora apeln.

Ladugårdsförman Stens tre yngsta flickor, Elsa, Signe och Nansy. Kortet är taget utanför förmansbostaden år 1920.

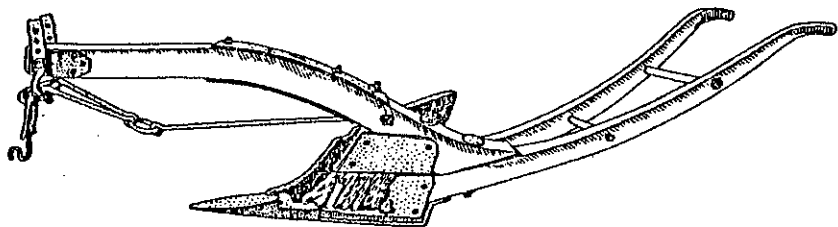
Förr kunde man promenera runt Norrviken längs den vackra vägen. Skall nu den gamla ortsbefolkningen stängas ute med igenlagda vägar och bommar? Vad säger kommunen, och vad säger allemansrätten?

Själv har jag varit arg på det damm, som alla lastbilar och grävmaskiner rört upp i backen. Nog tycker jag att ägaren till Fågelbro AB kunde kostat på några säckar salt i backen.

Som gammal ortsbo tycker jag inte om detta raseri att bränna ner och förstöra, även om en del kan bli bättre.

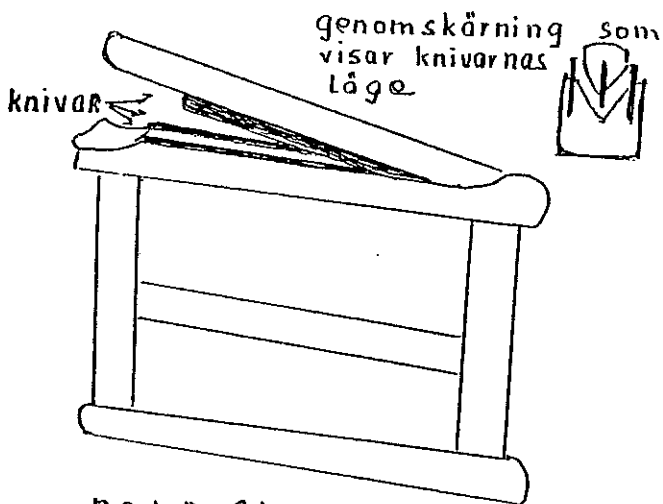
Vad skall man sedan kalla Fågelbro? Det blir varken gård eller säteri. Det har ju mist sin karaktär då arbetarbostäderna är borta. Jag själv får mothugg för min mening av medlemmar i Strömma Hembygdsförening. Men många av dem har inte bott så länge här. Jag har upplevt gården och bygden på annat sätt. Och jag har minnen och gamla fotografier att sitta och tänka tillbaka över. Andra får tycka vad de vill.

Sigvard

Plog från Gällaryd, Småland, hemmatillverkad av Smalls typ. Finns på Nordiska museet. Ur Albert Eskeröd: Jordbruk under femtusen år.

Linberedningsredskap

Beskrivning av BSLD 31.
LINBRAKA.

(l ingerma, fotklyfta?)
ur Sigvards kultursamling
Nr BSLD 31

Sigvard har fått den av Einar Enånger, Sundsvall, 1964, samtidigt som han köpte och rev nuvarande stockstugan.

Linbråkan (bråka = bryta) är mycket nött, speciellt på fotsacken. Ingen spik har använts vid tillverkningen. Alla fogar är tappade och pluggade. De tre järnknivarna är handsmidda.

Sigvard berättar, att när han arbetade vid Björsta, hjälpte han ofta till vid arbetet med linberedningen. De arbetade utom hus, där de hade en s.k. lingrop, i vilken man eldade. Ovanför elden hade gjorts i

ordning en torkställning av störar för linknippen, som skulle hängas upp så nära elden som möjligt utan att fatta eld. De skulle bli knastertorra före bråkningen, så att alla vedartade delar blev sköra och spröda och lätt bröts sönder mellan bråkans käftar.

Efter bråkningen skäktades linet fritt från alla skävor (stickor).

Tillägg: Eftersom det här redskapet kommer från Norrland är jag osäker på om det verkligen skall kallas linbråka. Där används namn som fotklyfta och l ingerma för redskap som liknar det här. Och de var utrustade med tre knivar.

G G.

Beskrivning av
SKÄKTSTOL
 ur Sigvards kultursamling
 Nr BSLD 10

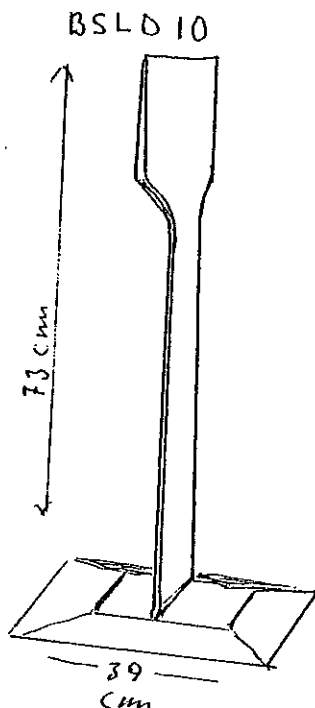
Sigvard har fått den från moster Terese och morbror Emil Gustafsson, Björsta, 1966.

Den är helt tillverkad i trä och ganska nött.

När linet hade bråkats, så att det hårda och vedartade var sönderbrutet, skulle de hårda skävorna bort. Det gick så till, att man lade det bråkade linet över skäktstolen och slog med skäktsvärdet, så att allt boss och alla stickor lossnade och de långa linfibrerna frilades.

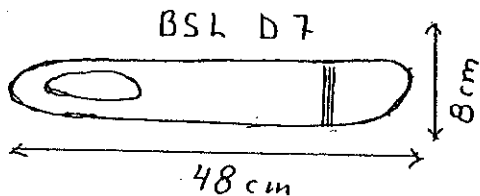
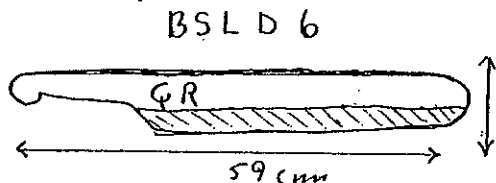
Linet bearbetades sedan vidare i lindhäckla.

G G.

Beskrivning av
TVA SKÄKTSVÄRD
 ur Sigvards kultursamling
 Nr BSLD 6 och 7

Sigvard har fått dessa svärd från moster Terese och morbror Emil Gustafsson, Björsta, 1966.

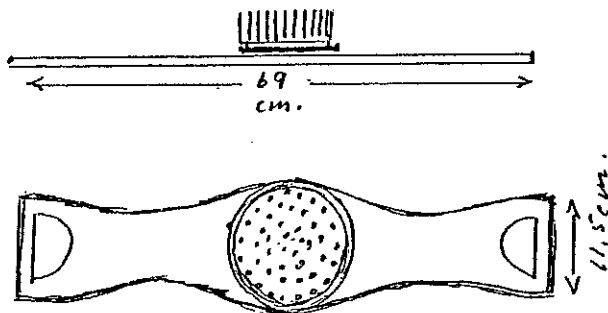

Båda svärderna är enkla och verkar hemgjorda. De är väl använda och nötta. BSLD 7 är sprucket och ihopbundet.

Svärderna brukades vid bearbetning av linstjälkarna så att alla stickor och boss lossnade och linfibrerna frilades.

G G.

BSL D 4

Beskrivning av
LINHÄCKLA
ur Sigvards kultursamling
Nr BSLD 4

Sigvard har fått den från moster Terese och morbror Emil Gustavsson, Björsta, 1966.

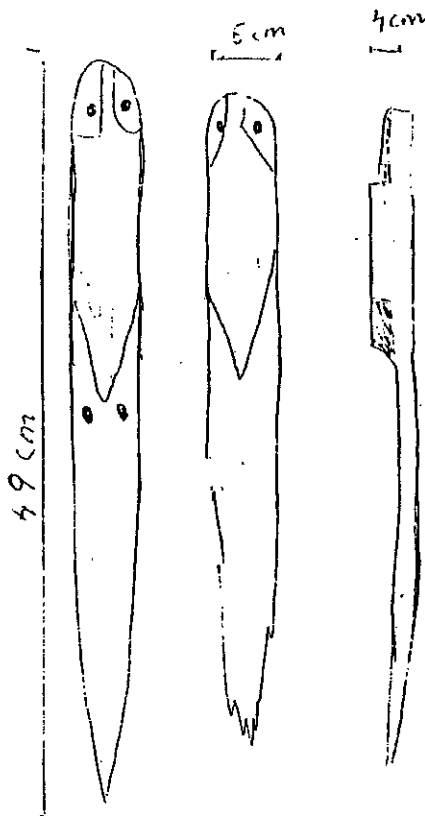
I förra numret beskrev Gudrun ett par skridsko- eller medliknande föremål från Järvsö ur

Själva underlaget är en bräda med ett urtag i vardera änden som handtag.

På mitten finns en rund monterad träkloss, omgärdad med en smidd järnring. På den runda träklossen är islagna vassa järnpiggar, 3,5 cm långa, som linfibrerna dras igenom, häcklas, tills alla blånor är borta och linfibrerna är spjälkade.

De korta fibrerna som fastnar i häcklan, spinner man blångarn (blaggarn) av. Det används sedan till grövre vävnader eller som effektgarn i mönstrade vävar.

Efter den första häcklingen hade man ibland en finare häckla och bearbetade linet ytterligare i den. Man använde också olika borstar för att få så fin glans på linet som möjligt. G.G.

Lappskidor?

Lappske skidlöpare.

Sigwards samlingar. Varken hon själv eller Nordiska museet kunde förklara vad de två sakerna använts till. Och hon efterlyste sakkunnig hjälp.

Någon sakkunskap kan jag tyvärr inte bistå med, men vad som genast slog mig, då jag såg hennes teckningar var hur "medarna" påminde om de skidor, som Olaus Magnus avbildar finnar och lappar med i sin Historia om de Nordiska folken.

Dessa skidor har ju ingen likhet med dem som använts och

bevarats fram till våra dagar, och deras egendomliga utseende har jag hittills tolkat som en av många missuppfattningar hos Olai italienske illustratör. Men nu finns det uppenbarligen likformiga "skidor" i verkligheten, även om de är betydligt mindre än dem fullvuxna karlar skulle behöva. Kan det möjligen vara barnskidor?

Jag gör inte anspråk på att ha lösningen till problemet, men tycker att likheten med mästern Olai bilder är bestickande.
C. J.-

Wermbdö Domboock.

Anno 1600.

Then 24 Januarij anno 1602 stod tingh i Wermbdö Kläckarestugo i närvarhe Johan Bagge till Sixsta och velförståndigh Suen Månsson Eketrä, befalningsman på Stockholm slätth, medh Nempden:

Cleamid i Boda, domare
Måns i Södernäs,
Lasse i Malmö, (Malma)
Nils Massin i Breuigh, (Brevik)
Hans i Gielna, (Gällnö)
Benct i Alsuigh, (Alsvik)
Erik Anderson i Ramsö,
Peder i Tynningeöo,
Jöns i Hemista, (Hemmesta)
Nils i Bolby,
Lasse i Stensuigh, (Stensvik)
Iuar i Örsiöo, (Örsö)

Så kan man läsa i Värmdös äldsta domböcker från 1600-talet. Det är nog på sin plats att närmare förklara vad dessa herrar hade för uppgift.

Häradsrätten var förr den lägsta rättsliga instansen, en så kallad underdomstol. De ärenden som behandlades där redovisades i domböckerna.

Välbördige Jörren Ulfson till Närrenäas var häradshövding i Värmdö Skeppslag i början av 1600talet. Han hade under sig en nämnd på 12 betrodda män från skeppslaget, varav en var domare.

Man kan tycka att många ställdes inför rätta för brott som vi i våra dagar kallar bagateller.

De utdrag som nu följer är hämtade ur Wermbdö Domboock Anno 1600, som delvis är publicerad i Upplands Fornminnesförenings Tidskrift XXIV 1908.

Jag har själv lyckats erhålla ett särtryck ur tidskriften, på vars omslag står skrivet:

"Högvälborne Friherre Emanuel Cederström
Vördsamt från utgivaren".

Anders i Löökanes.

Kom för retta Anders i Löökanes och hadhe mistagitth ifrån Jan i Boluigh try band säd bekiende sin saack in för retten och bads före medh gråtande tårar; upgaffs hans sack i 12 öre för fattigdom skull.

Rasmus i Tiustavigh.

Kom för retta Rasmus i Tiustavigh och Lasse i Södersunda, tuå brödre sönnar, och trette om Tiustavigh, som Rasmusses fader haade booth uppå i sin liiffz tijdh. Tilsadis them kasta lätth ter om in för rätten, thet the och qiorde, och tilföll lätten Lasse i

Södersundha, att han skulle udlössa Rasmus i Tiustavigh och behålla hemanidh. Ter uppå gaff han Rasmus in för retten strax pening-ghaar 7 däller.

Pär Olson i Vijk.

Kome för retten Pär Olson och Inggemar i Vijk, samsatte sigh inför retten, att te skulle hielpas ådh atth upbyggia Vijk, som förfallid var.

Jöns i Staffznäs.

Kom för retta Jöns ij Staffznäs och tallade thill Oluff i Vijk om jord i Vijk, som Oluff besetter; skolla komma til Stockholm och rans(ak)as them emillan.

Oluff i Hemmista

Kom för retta Oluff i Hemmista och talade thill Jöns i Hemmista om etth vargskin, som begge deres barn hade funidh, tilsadis them både ägatth.

Jöns i Tuna.

Jöns i Tuna upgaffz lagen til nesta ting föör sin granhustru han komen i röcte förre.

Erich Jörenson i Heslemaar.

Kom för retten Erich Jörenson i Heslemaar och klagade til Niels Mårtenson i Fuglebroka, att han hadhe slagit honom ett blodsår i huffuudh medh en yxehammar och tuå blånader; derföre feltes Niels i Fuglebroka till 12 march, Konungen 4 march, Häredzhöffdingen 2 march, häredet 2 march.

I dessa gamla domböcker möts man av en stor skillnad på stavningen. Samma ord stavas ofta på olika sätt. Man använde sig ofta av dubbla vokaler och konsonanter.

Britt-Marie

Ett sommarminne

En sensommarkväll i början av 60-talet åkte vi ut med vår båt till en ö i Kanholmsfjärden. Med oss hade vi några sommarjobbande ungdomar som var från Kalmar. Dom jobbade i affären i Strömma, när dom hade ledigt från Handelsskolan. Men nu hade vi, som sagt, tagit dom med på sjön.

Framkomna till ön dukade vi upp diverse godsaker, åt och drack, pratade, skämtade och hade väldigt trevligt. Sen gick vi omkring lite och njöt av den härliga luften, som verkade så underligt lätt att inandas.

Dagens värme låg kvar i den blå skymningen, och allt verkade så mjukt på något sätt. Kanske blev det så påtagligt skönt därför att den jäktiga dagen varit allt annat än skön.

Nu fick vi höra knackandet av en maskin långt borta. Det närmade sig, och bakom en ö som låg nordost om oss fick vi se ett fartyg komma glidande; en stycke godsare, som av namnet att döma troligen tillhörde Trans-

atlanticrederiet. Ett vackert fartyg, med tända lanternor i den ljumma skymningen. Ön som vi stod på skälvde när hon drog förbi.

I maskindånet fanns ett skarpare ljud inblandat, som när någon slår med slägga på en järnvägsräls. När hon en stund senare stod som ett spöke i diset nedåt Nämndö fjärd, tycktes dånet blandat med klangen av fjärran kyrkklockor. Snart skulle hon lämna skärgården bakom sig och gå mot öppet hav.

Att se och höra ett linjeskönt fartyg på nära håll tror jag sällan lämnar någon oberörd.

Vi tittade efter henne ett tag. Sen plockade vi ihop våra saker, tände våra lanternor och for hemåt, och allt var frid i den lugna kvällen. För plastbåtar var inte så vanliga vid den tiden, och många av deras fartintresserade förare ännu inte födda.

ERIK.

Ord med historia

TVÅL, SÅPA och LÖDDER

Hur stod det till med hygienens hos våra förfäder, de gamla germanerna och i synnerhet nordborna? Får man tro den arabiske författaren Ibn Fadlan på 900-talet, så var nordborna något av det snuskigaste han hade sett. Men andra källor, och inte minst språket; ger ett annat vittnesbörd.

Ordförrådet speglar kulturen. Ord som inte används dagligdags i det gemensamma umgänget kan lätt komma ur bruk. Men vanliga vardagsord lever kvar och utmärker århundradens förändringar och kulturutveckling.

Så förhåller det sig med tvål, såpa och lödder, tre välbekanta ord, som har med den dagliga hygienens att göra.

Att de finns i alla germanska språk ända sedan gotisk tid på 500-talet och ännu längre tillbaka, vittnar om en rotfast kulturtradition.

Men det behöver inte betyda, att orden levat kvar oförändrade i de skilda språken. De har, liksom alla andra, följt de ljudlagar som spjälkat upp ett urgermanskt språk till olika dialekter och nationalspråk som tyska, engelska och de nordiska dialekterna.

Vi kan börja med ordet **tvål**. Det kommer ur roten **tvā** =

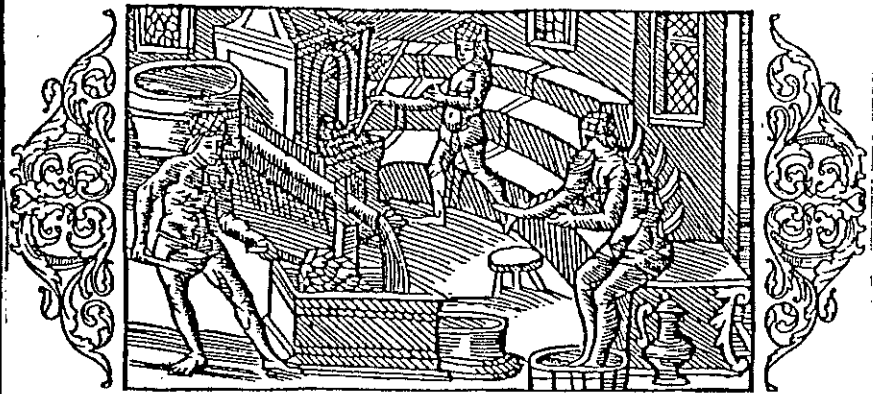
tvätta, som vi numera bara använder när vi "tvår våra händer". I gotiskan hade ordet formen **þwahan**, som vi kan jämföra med den svenska formen **tvaga**. Tecknet **þ** står för th-ljudet i engelskan.

Tvål hette alltså på gotiska **þwahl** men betydde då bad eller dop. Ordens betydelse kan alltså glida, men de ligger oftast inom samma ämnesområde.

I danska och norska har samma ord fått formen **dveil**, som betyder skurtrasa, men på engelska skriver man **towel**, vilket som bekant är handduk.

Det är bara i svenskan som ordet tvål kommit att beteckna det som i andra språk kallas **såpa** i olika varianter, dvs. **soap** på engelska, **savon** på franska och **seife** på tyska. Ordet härstammar från ett urgermanskt ord, som antas ha varit **saipón**. Det är alltså också av gammalt datum. På latin hette ordet **sapo**, men det var ett lån från den germanska språkstammen.

Ur tvål och såpa får man, som bekant, **lödder**, som i äldre svenska kunde ha formen **lör**. Nu tänker många på **lördag** som alla vet kommer av **lögardag** vilket har med verbet **löga** att göra. Löga och lödder

TRETTIOFEMTE KAPITLET

Om bad, koppning och åderlätning

BRUKET AF BAD är i de flesta trakter af världen uppfunnet förnämligast för njutnings skull, och särskildt är detta fallet i Italien, hvarom ruinerna af kostbara varmbad i Rom och nejderna kring Puteoli bära vittne. Men ingenstädes på jorden är deras bruk så nödvändigt som i de nordiska rikena. Där finnas såväl enskilda som allmänna bad, hvilka äro synnerligen väl inrättade och försedda med allt nödigt tillbehör. De enskilda baden tillhöra förnäma personer och äro byggda i närheten af strömmande vatten och sköna ortagårdar; de allmänna åter äro uppförda i städer och byar till så stort antal, som inbyggarnas mängd och villkor göra behöfligt. Men där finnas inga sådana bad, som naturen tillblandat, jag menar svafvelhaltiga källor. Ej heller pläga rikets inbyggare ens i största nödfall uppsöka sådana, enär de af kunniga mäns utsago veta, att sådant vatten, när det ljufligen tränger in, förtär märgen i benen och är till föga gagn mot de i landet gängse sjukdomarna. Därför begagna de sina egna badstus-

stammar alltså ur samma rot, ett fornsvenskt ord *lögh*, som betydde bad. Ordet *lut* kommer förresten ur samma stam, som är släkt med det latiska ordet *lavare*, vilket betyder tvätta, och som givit oss en rad låord,

t.ex. *lavoar*, *lavemang* och *lavendel*, för att inte tala om *latrin*, som också hör dit.

Kom sen och säg att inte ord har historia!

C. J.-

Gökotta

Klockan 7 den 8 maj drog vi ut på en tidig morgonpromenad. Vi, det var vänner från Fornminnesföreningen, Ornitologerna m.fl. andra, som mött upp vid Strömma handel för att tillsammans med oss och Naturvårdsföreningen vandra runt Norrviken och Fågelbro.

Lite snålblåst och en kylig morgon hade tydligen inte verkat speciellt avskräckande, utan en karavan om 29 personer drog iväg uppför Fågelbrovägen. Och vad tittade vi på då?

Jo, kungsängsliljor vid Norrviken, torpet Norrvik, det som vi tror är den äldsta vägen till Fågelbro, den nya Fågelbrovägen, som nu håller på att byggas och spränger sig fram genom bergen.

Vi tittade också på Fågelbro med trädgård. Bengt Runnström hade låst upp Fläskoset, den äldsta av statarlängorna, så vi kunde komma in och titta på de gamla kakelugnarna och köken, där en del finns kvar i sitt ursprungliga skick. Som avslutning besökte vi hembygds museet med Sigwards samlingar.

Men mellan alla de här aktiviteterna hade vi tagit två långa raster på de högsta bergen och bara njutit av dofter och vacker utsikt.

Vi trodde väl att vi skulle vara hemma igen klockan 10, men

morgonen hade hunnit bli solvarm och skön och inbjöd oss att bara sitta kvar och njuta och dåsa. Så klockan hann bli 12 innan vi skildes.

G G.

Fri luftsgudstjänst

En skön sommarkväll, den 23 juni, hölls en stämningsfull friluftsgudstjänst på berget utanför stockstugan. Ett trettio-tal deltagare hade samlats för att sjunga psalmer och höra predikningar av Kurt Lindeke och Paul Öhrnberg. Efteråt följde en trevlig samvaro i stugan. En stor kollekt till hembygdsföreningen blev den materiella behållningen av aftonen.

På Fjäderholmen

Under regntunga skyar samlades en tapper skara vid Strömma brygga lördagen den 15 augusti. Till slut var vi åtta personer som väntade på kapten Per Ahlén och Strömma Kanal, som skulle ta oss till Fjäderholmarna, målet för årets obligatoriska utflykt till sjöss.

Några deltagare med egna båtar syntes inte till och var heller inte att vänta i det ogästvänliga vädret. Men ombord i Strömma Kanal hade vi en skön och stimulerande halvannan timme lång resa längs den gamla strömmingsleden, som bjöd oss på åtskilliga vyer att betrakta och berätta historier om.

Väl framme vid Bo Jonsson Grips gamla "Fjärtholme" kändes det först som om vi hamnat på en öde ö. Inte en människa syntes till bland bryggor och bråte. En tom och sorgligt övergiven serveringsveranda och idel låsta dörrar mötte den lilla expeditionen tills vi äntligen hittade in till den utställning, som ordnats av Sveriges Fritids-

båtar. Det var den enda öppna lokalen (utom krogen, som vi så småningom upptäckte) på Fjäderholmarna denna lördag i augusti 1987. Annorlunda var det nog, tänkte jag, på den tiden då L.O. Smith transporterade sina krogkunder hit med ångslup två gånger i timmen för att få servera sitt tiodubbel renade brännvin.

Nåväl, vi fick vårt lystmäte av att beskåda en rad gamla allmogebåtar av olika typer. Sedan vi under en promenad runt ön konstaterat att den var grönnare än vi förväntat oss men att varken glasskiosk eller rökeri var öppna samt att krogens matsedel höll priser som bara nolltaxerare har råd med, så ställde vi in oss på nästa sjöresa, nu mot staden och Strömkaen varifrån bussen förde oss till Slussen.

Att vi där fick vänta en dryg timma på nästa tur till Värmdö bidrog bara till att stärka samhörighetskänslan.

C.J.

Spelmansstämma

Enligt treårig sed var det spelmansstämma i Värmdö Bygdegård lördagen den 8 augusti med hambotävling på söndagen.

Uppslutningen var förvånansvärt god, cirka 250 betalande på lördagen och fullt hus på kvällen.

På dagen underhöll Erik Frank och "Burken", vilka också är medlemmar i Värmdö dragspelsgille. Dansade gjorde Värmdö gammeldansare. Dessutom underhöll Värmdöbrisarna, Båjes, Havsbandet och Gillet naturligtvis.

Kvällens dans drog fulla hus. Egentligen skulle två dansbanor användas, men för detta satte regnet stopp. Bland gästade klubbar märktes Knivsta dragspelsgille, Slokhattarna och en finsk orkester, vilka spelade helt suveränt.

Förutom sång och spel bjöd hemvärdet på nystekt strömming med potatismos. Lammklämmor gjordes av herr och fru Lindeman från Ploglandet. Förr om åren har de även visat oss fårklipping. Gammeldansarna sålde kaffe med dopp, varm korv och glass.

På söndagen började hambotävlingen klockan 11. Cirka 80 par var anmälda. På grund av regnet fick tävlingen utkämpas inomhus. Efter fem timmar var den avgjord och en vinnare utsedd. Anslutningen till den här tävlingen blir

bara större och större för varje år, så vi får hoppas på bättre väder nästa gång.

Edgar Pettersson

Gåvor till föreningen

Föreningen tackar dessa givare för följande gåvor till samlingsarna:

Svante Bellander, N. Lagnö
för en sockertopp,

Tommy Rådberg, Strömma,
för en grammofonskiva
med egen inspelning,
inklusive noter o. text,

Gösta Andersson, Strömma,
för ett nickelfodral
till kaffepumpa,

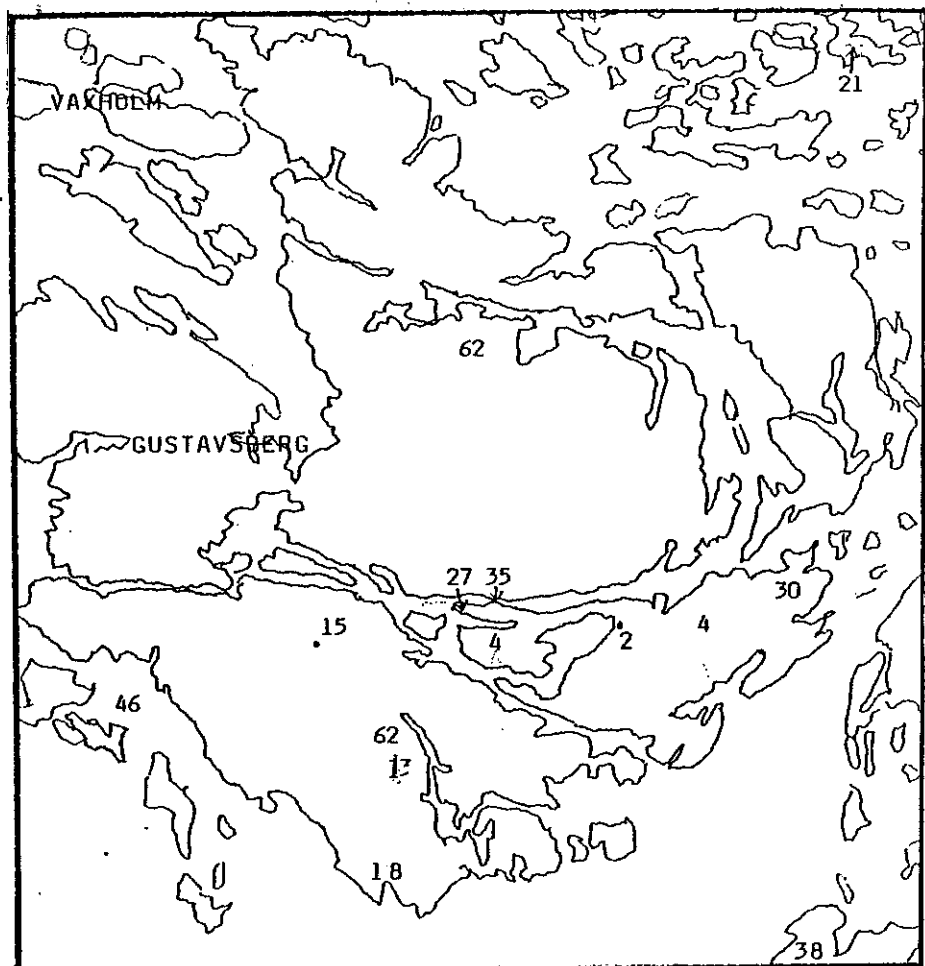
Hilding Engströmer, Gustavsberg,
för ett stort foto av
övre köket, södra sidan
i "Fläskoset".

Hasse Björkenfeldt
för en smidd brandhake
mm.

ARBETSDAG

för hela familjen anordnas
söndagen den 13 sept.
i och omkring stockstugan
och på hembygdstomten.
Vi samlas kl. 10 medförande
matsäck, friskt mod och ar-
betsglädje.

Styrelsen

Den här kartbilden känner du väl igen? Om inte så får du god ledning av ortnamnen VAXHOLM och GUSTAVSBERG. Om du vänder på bladet så hittar du en **ORDVÄV**, vilket är detsamma som ett korsord, fast mera kompakt och med den här kartan och några små teckningar som komplement till nyckelorden. Det gäller alltså att sätta namn i ordväven med ledning av numrens plats på kartan..Det kan vara gårdar eller öar eller bebyggelser inom Värmdö kommun eller där-omkring. Lycka till, och skicka gärna in din lösning. Ingenting lovas, men det kan bli ett pris till någon som löst rätt och sänt in svaret, gärna i avskrift, senast den 1 oktober.

VAGRÄTT :

1. Diklordifenyltriklorethan
4. Kändisars sommarö
8. Flydde Gustaf Vasa på
14. Röster i Radio
15. Ställe på Ingarö
17. Yttrade kort
18. Gav stället på kartan namn
20. Smärre höstack
22. Bondekooperation
24. Att lyssna med på BBC
25. Bör metaren kroken
26. Avbalkning
27. Område på kartan
32. Stad med omstridd vik
33. Kan man av ansträngning
35. Bekant farled på kartan
39. Talat språk
41. Föredrar våt mark
44. H
46. Skiljer leder i Ägnö-fjärden. Se kartan!
47. Turk
48. Sjöng Bellman om
49. Kort biljettpris
50. Friholt
53. Bör geolog vara hemma i
56. Sydligast i Stockholms skärgård
57. Vanligen tre i trossen
58. Är knapp i västen
60. Ger patina åt kopparn
62. Flera gårdar heter så, se på kartan och 65!
65. Antalet gårdar till 62
66. Vilopaus
67. Uppvaktades med guldregn
68. Hoppas jag ordväven gör
69. Gör brovakten för bron
70. Får du först den 1 april

LODRÄTT :

1. Gör lärkan om våren
 2. Ställe på kartan
 3. Just det - med bokstäver
 4. Ett område på kartan
 6. Gör man sommarprylar nu
 7. Haliaetus albicilla
 8. Får nya programkanaler
 9. Är gulsippan här
 10. Varginna
 11. Jordan i liten skala
 12. Härnäst i Söul
 13. Ställe på kartan
 16. Slitet tygstycke
 19. Fyrplats i norr
 21. Ö på kartan
 23. Blir den som luras
 28. Soareer kring ett ämne
 29. Jungfru
 30. Ställe på kartan
 31. Vill fångarna
 34. Byggde Thor av rö
 36. Måste ormen skinn
 37. Kallade Emil grisen
 38. Ö med böte. Se kartan!
 39. Mitt av
 40. Frett och mink .
 42. Är källarnivån
 43. Förväntas experter vara
 45. Gripa
 51. Finns många i vikarna
 52. Får inte kassören
 53. Gammalt skörderedskap
 54. Räknas av vid vägning
 55. Är liv som släckts
 58. Åter
 59. Används ar till
 61. Gustavsbergs scenstudio
 63. De har prickar som små
 64. En längre period
- Ordvävare: Conny Jonsson

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
14			15	16							17	
18							19		20		21	
22		23	24			25				26		
27					28			29	30	31		
32						33	34					
	35			36				37		38		
39		40			41	42	43		44		45	
46								47				
48				49			50				51	52
53	54			55						56		
57								58		59		
60		61	62			63			64	65		
66				67					68			
69								70				

41

7

40

57

51

Lördagen den 26 september

Värmdö

Kl. 9-17 vid Mölnvik i Gustavsberg

De flesta av oss är mycket intresserade av naturen, miljön, miljöskador, djur och framför allt hur vi ska leva, arbeta och bete oss för att vårda och förbättra naturen och naturmiljön. Allt detta kan du se och uppleva på Värmdö Naturvårdsdag i Mölnvik, cirka 3 kilometer öster om Gustavsbergs Centrum och bara 20 minuter från Slussen där motorvägen slutar.

1986
5000
besökare!

Programmet omfattar:

- Skogskörning med häst; Stockholmsmästerskapen
- Skogsmaskiner i arbete
- Utställning av skogsmaskiner
- Brukshästkörning
- Skärgårdsanpassad gallring
- Islandshästar
- Naturstig med stationer; småkryp, ättliga växter, svamp, fåglar, holkar med mera, med mera
- Energiskog, renhållningsfordon, återvinning
- Färklippning och fårraser
- Hundar; rasparad, hundhoppning
- Kor, tjurar, getter, grisar, höns och kaniner
- Vallhundsuppvisning
- Körning med häst och vagn
- Ponyridning för barn
- Övernattning i naturen
- Orienteringsbana
- Utställningar
- Utrustningsinformation
- Vattenanalys
- Kolbullar i skogskoja
- Kaffe- och saftservering med hembakat och hembagat, ärtsoppor från kokvagn, korvgrellning

- Blåsorkester, dragspel, folkdansuppvisning
- Försäljning av lantbruksprodukter, fisk, honung, vaxljus, hemslöjd m.m.

**SVEN-ROLAND
ENGSTRÖM**

känd från
bl a Radio Stockholm och
RIDANDE SPEAKER

Arr: Skogsvårdsstyrelsen, Naturvårdsverket, Landstingets miljövårdsfond, Sydved, LRF, Miljö- och hälsoskyddskontoret, Kultur-nämnden, Länsmuseibyrån, Stockholm Information Service, PLM Sellbergs, Håll Sverige Rent, Naturvårdsföreningen, Jordbrukar-ungdomens Forbund, 4 H, Värmdö Ridklubb, Sörmland Örebro Ardennerklubb, Islandshästsällskapet, Skaraborg Herrefordklubb, Värmdö Hästkulsår, Skärgårdsbiodlarna, Biodotarföreningen, Brukshundklubben, Friluftsråmmandet, Värmdö Sjöscouklår, Jakt-vårdsretsen, Civilförsvärsföreningen, Röda Korset, GIF:s Orienterare, Vuxenskolan, ABF, Hemvärnet, Fornminnesföreningen, Wermö Hushållningsgille, Strömma Hembygdsförening, Nacka Hembygds-gille, Gustavsbergs Blåsorkester, Domus Gustavsberg, Keramiskt Centrum, Skärgårdsmuseet, Värmdö kommun.